

21. helluntain jälkeinen sunnuntai

Aamupalveluksen evankeliumi

10. ylösnousemusevankeliumi

Kyse on samalla Nikean seitsemännen ekumeenisen kirkolliskokouksen pyhien isien sunnuntaista. Tätä sunnuntaita vietetään 11. - 17. lokakuuta. Mikäli se on 11. -12.10., silloin luetaan tämä epistola ja evankeliumi kyseisenä sunnuntaina ja vastaavasti sille päivälle merkitty epistola ja evankeliumi tänä sunnuntaina. Sunnuntaievankeliumit siis vaihtavat paikkaa, mikä ei vaikuta muiden päivien evankeliumilukuihin.

Päivän epistola

(Gal. 2:16 – 20)

”Veljet, kun kuitenkin tiedämme, ettei ihminen tule vanhurskaaksi tekemällä lain vaatimia tekoja vaan uskomalla Jeesukseen Kristukseen, olemme mekin uskoneet Jeesukseen Kristukseen, jotta tulisimme vanhurskaiksi häneen uskomalla emmekä tekemällä lain vaatimia tekoja. Eihän kukaan ihminen tule vanhurskaaksi tekemällä mitä laki vaatii. Mutta jos meidätkin, jotka tahdomme tulla vanhurskaiksi Kristuksessa, havaitaan syntisiksi, onko Kristus siis synnin palveluksessa? Ei toki! Vasta jos alan uudelleen rakentaa sitä minkä olen hajottanut, osoitan olevani lainriikkoja. Lain vaikutuksesta minä kuolin, mutta kuolin vapaaksi laista elääkseni Jumalalle. Minut on Kristuksen kanssa ristiinnaulittu. Enää en elä minä, vaan Kristus elää minussa. Sen elämän, jota tässä ruumiissani vielä elän, elän uskoen Jumalan Poikaan, joka rakasti minua ja antoi henkensä puolestani.”

”Ettei ihminen tule vanhurskaaksi” on teologinen passiivi. Kyse on Jumalan toiminnasta. Tässä kuvataan ihmistä Jumalan tuomioistuimen edessä. Vanhurkaus saadaan uskomalla Jeesukseen Kristukseen. ”Tekemällä lain vaatimia tekoja” tarkoittaa toimimalla Mooseksen lain mukaisella tavalla, esimerkiksi noudattamalla juutalaisia ruoka- ja sapattisääntöjä sekä ympärileikkausta. ”Olemme mekin uskoneet Jeesukseen Kristukseen” ilmaisee sen uskon ja luottamuksen, mikä sekä Paavalilla että Pietarilla on (edeltävissä jakeissa 14 ja 15 Paavali kirjoittaa Pietarista ja itsestään). He ymmärtävät kyvyttömyytensä tulla vanhurskaiksi tekemällä Mooseksen lain vaatimia tekoja. Kohta voitaisiin kääntää myös ”Jeesuksen Kristuksen uskosta”, jolloin siinä korostuu Jeesuksen uskosta seuraava Hänen kuuliaisuutensa. Kristuksen uskon me löydämme evankeliumeista. Tämä usko on vastaanotettava kokonaisuutena, se ei ole vain Hänen pelastava toimintansa, joka huipentui

Hänen kuolemaansa ristillä. Kristuksen usko, ei meidän uskomme, vanhurskauttaa meidät. ”Eihän kukaan ihminen tule vanhurskaaksi tekemällä mitä laki vaatii” tuo esille Psalmin ajatukset (vrt. Ps. 143: 2. ”sinun edessäsi ei yksikään ole syytön”). Laki kykeni osoittamaan ihmisen toiminnan vääräksi, mutta laki ei kyennyt vanhurskauttamaan ihmistä.

”Tulla vanhurskaiksi Kristuksessa” on oikea käännös. Tässä Kristus tulisi kuitenkin ymmärtää ”välineenä”, ”Kristuksen kautta” tai ”Kristuksen avulla”. Tämä sen takia, että teksti rinnastuu ”lain vaatimiin tekoihin”. Vanhurskaus ei kuitenkaan ole ”oikeudellinen asia”, vaan perustuu henkilökohtaiseen yhteyteen Kristuksen kanssa. Tämä yhteys vanhurskauttaa meidät.

”Jos meidätkin... havaitaan syntisiksi” merkitsee samaa, kuin olla pakana (vrt. Gal. 2: 15), sillä kristityt ovat laista vapaita. Tässä näkyy myös ihmisen valinnan vapaus. He voivat vapaudessaan valita uudelleen juutalaisuuden. Sana ”meidätkin” voi tässä jälleen viitata sekä Paavaliin että Pietariin. ”Onko Kristus siis synnin palveluksessa?” on kysymys, johon ei odoteta vastausta lukijalta tai kuulijalta. Kirjoittaja antaa vastauksen: ”Ei toki!” Paavali toteaa, että hänestä tulisi lainriikkoja, jos hän uudelleen noudattaisi lakia, sillä noudattamalla sitä uudelleen, hän tunnustaisi rikkoneensa lakia, kun hän luopui siitä. Tai jos hän tekisi laista itselleen normin, niin hän rikkoisi sitä (Room. 7: 21 – 23). Kristus ei ole synnin palveluksessa, vaan sellainen on se, joka uudelleen vaatii lain noudattamista. Tämän asian käsittelemisen taustalla on se, että nähtävästi Paavalia syytettiin juutalaisen lain hylkäämisestä ja sen takia häntä pidettiin lain rikkojana. Paavali osoittaa asian täysin päinvastaiseksi. Ne, jotka kristittyinä vaativat juutalaisen lain noudattamista, tekevät rikkeen.

”Lain vaatimuksesta minä kuolin, mutta kuolin vapaaksi laista”. Vaikka Paavali näyttää tässä puhuvan itsestään, niin ajatus koskee kaikkia kristittyjä. Kristus ei ollut synnin palvelija, ja kristitty, joka on kasteessa liitetty Kristuksen ristinkuolemaan, elää nyt Jumalaa varten. Jumalaa varten eläminen ei ole syntiä, mutta se edellyttää osallisuutta Kristuksen kuolemaan ristillä. Ristiinnaulittuna hän on kuollut laille (Room. 7: 6). ”Lain vaikutuksesta minä kuolin” tuntuu aluksi ongelmalliselta. Ajattelu menee näin: juutalaisen lain vaikutuksesta Jeesus ristiinnaulittiin. Minut on liitetty Kristuksen ristille kasteessa. Kasteessa vapauduin laista, kuolin sille. Näin ”lain vaikutuksesta minä kuolin”. ”Minut on Kristuksen kanssa ristiinnaulittu” (vrt. Room. 6: 8 -11). Meillä on kuitenkin laki: Hän on Pyhä Henki, joka tekee täydelliseksi Vanhan testamentin lain tarkoituksen.

”Lain vaikutuksesta minä kuolin, mutta tulin vapaaksi laista” on selitetty kirkkoisien toimesta eri tavoin. Jotkut selittävät, että ensiksi mainittu laki on armon ja evankeliumin laki ja näin Paavali kuoli Mooseksen laille. Toisten mukaan Paavali kertoo, että laki aiheutti sen, ettei hän tarrautunut enää siihen, vaan Mooseksen ja profeettojen opetuksiin, jotka johdattivat hänet kohti Kristusta. Jos hän olisi tarrautunut lakiin, hän olisi rikkonut sitä. Vielä sitä on selitetty niin, että koska laki oli mahdoton toteuttaa, se johtaisi Paavalin hengelliseen kuolemaan ja tätä Paavali ei halunnut.

”Minut on Kristuksen kanssa ristiinnaulittu” tarkoittaa, että meidän synnilliset himot ja halut on ristiinnaulittu (vrt. Gal. 5: 24). Ihmisluontoa ei siis ole ristiinnaulittu, vaan langennut ihminen on ristiinnaulittu. Tämä ristiinnaulitseminen pitää vastaanottaa vapaaehtoisesti, niin kuin Kristus vastaanotti oman ristiinnaulitsemisensa.

Vanhassa kirkossa teksti luettiin eri tavoin. Teksteissä ei ollut välimerkkejä ja sanat kirjoitettiin yhteen. Teksti ymmärrettiin seuraavalla tavalla: ”Voidakseni elää Jumalalle, minut on ristiinnaulittu Kristuksen kanssa”. Näin Paavali selittää, että laki otti hänen henkensä, mutta Kristus vastaanotti minut kuolleen ja uudisti elämäni. Hengellisesti minut on ristiinnaulittu Kristuksen kanssa ja kuolin Hänen kanssaan kasteessa saadakseni elämän. Ihme on kahtalainen: Herra uudisti kuolleen ihmisen elämään ja Hän teki sen kuoleman avulla.

Vaikka Paavali tuntuu tässä voimakkaasti kritisoidan lakia, niin kannattaa muistaa, että Vanhan testamentin laki (siis nyt mukana eivät ole isien perinnäissäännöt) ja evankeliumi eivät ole toisilleen vastakkaisia. ”Laki itse on silti pyhä, ja käsky on pyhä, oikea ja hyvä” (Room. 7: 12). Mutta ”Jumala teki sen, mihin laki ei pystynyt, koska se oli ihmisen turmeltuneen luonnon vuoksi voimaton” (Room. 8: 3). Se on ”vanhentunut” ja ”häviää pian” (Hepr 8: 13). Lain täydentää evankeliumi, itse Kristus.

”Kristus elää minussa” merkitsee uuden ihmisen elämää kasteen jälkeen. Se on uutta elämää, toimintaa, johon osallistuu Kristus. Tällöin ihmisen elämä ei ole enää itsekeskeistä vaan Kristus on elämän keskuksena, Hän ohjaa meitä. ”Elän uskoen Jumalan Poikaan” on kykyä ymmärtää uskossa, että todellisen elämän antaa Jumalan Poika. Se ei kuitenkaan ole vain ymmärrystä, jossa kunnioitetaan Jumalaa ja Hänen toimintaansa, vaan henkilökohtainen suhde Kristukseen.

”Joka rakasti minua ja antoi henkensä puolestani.” Kristus kuoli meidän kaikkien puolesta. Ihmisen on kuitenkin koettava asia niin, että Kristus kuoli minun puolestani. Tällöin Kristuksen kuolema vaikuttaa minun elämääni. Tämä edellyttää uskoa. Paluu lakiin merkitsisi, että Kristus ei kuollut

puolestani. ”Antoi henkensä” kertoo Kristuksen omasta tahdosta, Hän toimi vapaaehtoisesti, jotta minä pelastuisin. Mutta usko ei yksinään riitä, pelastukseen tarvitaan uskon mukaista elämää, joka ilmenee toimivana rakkautena (Jaak. 2: 17).

Päivän evankeliumi

(Luuk. 8: 5 – 15)

”Herra esitti seuraavan vertauksen: ”Mies lähti kylvämään siementä. Kun hän kylvi, osa siemenistä putosi tien laitaan. Siinä jyvät tallaantuivat, ja taivaan linnut söivät ne. Osa putosi kalliolle ja lähti kasvuun, mutta oraat kuivettuivat, koska eivät saaneet maasta kosteutta. Osa putosi keskelle ohdakkeita, ja kun oras kasvoi, kasvoivat ohdakkeetkin ja tukahduttivat sen. Mutta osa putosi hyvään maahan, kasvoi ja tuotti satakertaisen sadon.” Tämän sanottuaan Jeesus huusi: ”Jolla on korvat, se kuulkoon!” Opetuslapset kysyivät Jeesukselta, mitä vertaus tarkoitti. Hän sanoi: ”Te olette saaneet oppia tuntemaan Jumalan valtakunnan salaisuudet, mutta muille ne esitetään vertauksina, jotta he nähdessäänkään eivät näkisi eivätkä kuullessaankaan ymmärtäisi. Vertaus tarkoittaa tätä: Siemen on Jumalan sana. Tien laitaan pudonnut siemen tarkoittaa ihmisiä, jotka kuulevat sanan mutta joiden sydäimestä Paholainen heti tulee ottamaan sen pois, jotta he eivät uskoisi ja pelastuisi. Kalliolle pudonnut siemen tarkoittaa niitä, jotka sanan kuullessaan ottavat sen iloiten vastaan mutta uskovat vain hetken aikaa. Heillä ei ole juurta, ja niin he koetukseen joutuessaan luopuvat. Ohdakkeisiin pudonnut osa tarkoittaa niitä, jotka kuulevat sanan mutta sitten tukahtuvat elämän huoliin, rikkauteen ja nautintoihin. He eivät tuota kypsää satoa. Mutta hyvään maahan pudonnut siemen tarkoittaa niitä, jotka sanan kuultuaan pysyvät siinä puhtain ja ehein sydämin ja kestävinä tuottavat satoa.”

Psalmien kirjassa kerrotaan vertauksista: ”Minä avaan suuni vertauksiin, tuon julki menneisyyden arvoituksia” (Ps. 78: 2, Septuagintan mukainen käännös). Jeesus itse käytti tätä lainausta (Matt. 13: 35). Kirkko ymmärtää, että psalmin teksti kertoo etukäteen Jeesuksen toiminnasta. Vertauksien avulla kuulija haastetaan miettimään vertauksen tarkoitusta. Se avautuu Jeesukseen uskovalle, mutta muille se pysyy salattuna.

Vanhassa kirkossa ymmärrettiin, että ”Mies lähti kylvämään” tarkoittaa Jeesuksen lähtöä Isän helmasta, Hänen tuloaan maailmaan. Hän aloittaa kylvämisen on luomakunnan luominen, kaikki luomakunnassa on Hänen sanaansa, Hänen todistustaan. Hän toimi profeettojen kautta, jotta Hänen sanansa leviäisi. Hän sanoi: ”Mutta minä sanon”, sillä Hän puhui omaa sanomaansa. Hänen puheensa, siemenensä, kuulivat erilaiset ihmiset ja he vastaanottivat sen eri tavoin. Opetuslapsilleen

Hän antoi ymmärryksen, kuten myös niille, jotka uskoivat Häneen, mutta muille se pysyy salaisuutena. Näin täyttyy profeetta Jesajan ennustus (vrt. Jes. 55: 10 – 13).

Sama kertomus on Matteuksella (Matt. 13: 1 – 23) ja Markuksella (Mark. 4: 1 – 20). Luukas käsittelee Jumalan Sanan kuulemistä ja sitä, mitä on olla opetuslapsi. Hän painottaa kertomuksessaan siementä. Tätä siementä levitetään kaikkialle, myös sellaisiin paikkoihin, jossa sillä ei ole mahdollisuutta kasvaa. Vaikka kylväminen näyttää päättyvän kylvämismenetelmän takia katastrofiin, on sato kuitenkin uskomattoman hyvä. Tässä on luotettava Jumala, joka viime kädessä toteuttaa Jumalan valtakunnan. Kuulemisesta tulee johtoaate ja haaste tälle osalle evankeliumia. Kertomus paljastaa niin Jeesuksen kuin varhaisen Kirkon julistustyön tuloksen.

Luukas on pehmentänyt Jeesuksen puhetta. Markus kirjoittaa ”nuo ulkopuoliset” (Mark. 4: 11), Luukas kirjoittaa ”muille”. Luukkaalla opetuslapset paitsi kuulevat vertaukset Jumalan valtakunnasta, saavat myös armon tietää, mitä se merkitsee jokapäiväiselle kristilliselle elämälle. Luukkaalla myös korostuu se maaperä, mille siemen putoaa.

Kylväjävertauksen selitys on joidenkin tutkijoiden mukaan mahdollisesti varhaisen Kirkon tulkinta eikä ole Jeesuksen omaa opetusta. Varsinainen vertaus kertoo kylväjästä. Vertauksen selitys keskittyy siemeneen ja siihen maaperään, mihin siemen putoaa. Maaperä ovat vertauksen kuulijat. Monet siemenet tuhoutuvat, kun vastaanottajat eivät ota opetusta vastaan. Samalla vertauksessa tulee esille se, että Jumalan sanan voi ottaa vastaan, mutta siitä voi myös luopua. Sanan vastaanottaminen ei riitä, siinä on myös pysyttävä. Kokonaisuudessaan siementen kasvu ja tuotto on kuitenkin hyvä.

”Te olette saaneet oppia tuntemaan Jumalan valtakunnan salaisuudet, mutta muille ne esitetään vertauksina, jotta he nähdessäänkään eivät näkisi eivätkä kuullessaankaan ymmärtäisi.” Tässä Jeesus kertoo omin sanoin profeetta Jesajan tekstiä (vrt. Jes. 6: 9 – 10). Sama selitys löytyy muualtakin Uudesta testamentista (Mark. 4: 11 – 12; Matt. 13: 11, 13 – 15). Muutkin Vanhan testamentin profeetat ovat puhuneet samasta asiasta (Jer. 5: 21; Hes. 12: 2). Tämän toteamuksen merkitys on arvoituksellinen ja vihjaa, että vertaus on tarkoituksella epämääräinen vaikka todellisuudessa paljastaa sanoman. Jumalan valtakunnan läsnäolo on salaisuus, jota ei voi ymmärtää ilman uskoa.

”Jos sokeus olisi synnynnäinen asia, olisi ollut oikein, että Jumala avaisi heidän silmänsä. Mutta koska sokeus johtui ihmisen vapaaehtoisesti itse valitsemasta näkökyvyttömyydestä, Hän ei kumoa

heidän vapaata tahtoaan. Jos Hän olisi niin tehnyt, niin siitä ei olisi heille mitään hyötyä vaan suurempi tuomio” (Johannes Krysostomos).

Sanan kuuleminen ei riitä. Kuullun sanan voi Paholainen viedä. Ihminen on kovettanut sydämensä niin, ettei sana tee minkäänlaista vaikutusta. Kallioiseen maaperään pudonnut sana ei kestä elämän koettelemuksissa. Erilaiset houkutukset johdattavat ihmisen pois sanan luota. Nautinto, huolet ja rikkaudet voivat tukahduttaa Jumalan sanan vaikutuksen. Rikkaus sinänsä ei ole paha asia, mutta sen väärä käyttäminen tai vain siihen turvautuminen ei ole oikein. Rikkauden jakaminen puutteenaisten kanssa muuttaa tilanteen hedelmälliseksi. Puhtain sydämin ja kestävinä elävät tuottavat moninkertaisen sadon. He pitävät Jumalan sanasta kiinni ja antavat sen ohjata elämäänsä. ”Puhtain ja ehein sydämin” muistuttaa ilmaisua, jolla perinteisessä kreikkalaisessa kuvauksessa kerrottiin todellisen herrasmiehen ominaisuuksista. He ovat niitä, joilla on paikka taivasten valtakunnassa.